

Plenum

Onsdag 24.2.2016 kl. 14.00—15.21

2. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om kommunala tjänsteinnehavare, upphävande av 26 § i lagen om kommunala tjänstekollektivavtal samt ändring av 35 § i statstjänstemannalagen

Regeringens proposition RP 138/2015 rd

Utskottets betänkande FvUB 1/2016 rd

Första behandlingen

Talman Maria Lohela: Ärende 2 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger förvaltningsutskottets betänkande FvUB 1/2016 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslagen.

Vi inleder debatten. Ledamot Mattila, varsågod.

Debatt

14.01 **Pirkko Mattila ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kunnallisesta viranhaltijasta annettua lakia, kunnallista virkaehtosopimuslakia ja valtion virkamieslakia. Kunnallisen viranhaltijan ja valtion virkamiehen eroamisikää ehdotetaan nostettavaksi asteittain vastaavasti kuin työeläkelainsäädännössä ehdotetaan nostettavaksi sitä ikää, johon asti eläkettä karttuu. Myös kunnallisen virkaehtosopimuksen ulkopuolella olevan viranhaltijan valitusmahdollisuutta laajennettaisiin. Esityksessä ehdotetaan myös lisättäväksi kunnallisesta viranhaltijasta annettuun lakiin säännös korkolain soveltamisesta, joka koskee kunnalliseen virkasuhteeseen perustuvan saatavan viivästymistä. Valiokunta pitää ehdotuksia perusteltuina.

Vuoden 2017 alusta julkisten alojen eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa, jonka mukaan eläkkeen karttumisen yläikäraja nousee nykyisestä asteittain. Työsopimussuhteessa olevien henkilöiden osalta vastaava muutos on jo tehty. Julkisoikeudellisesta perusteesta johtuvat saatavat on nykyisin rajattu korkolain soveltamisen ulkopuolelle, mistä on aiheutunut kunnan virka- ja työsopimussuhteisen henkilöstön eriarvoinen asema. Lakiehdotuksen mukaisten viivästyskoron maksuvelvollisuutta koskevien säännösten lisäämisen katsotaan edistävän henkilöstön yhdenvertaisuutta. Säännöksiä sovelletaan, kun viranhaltija perii työnantajalta viivästynyttä etuutta tai kun työnantaja perii viranhaltijalta takaisin liikaa tai perusteettomasti suoritettua etuutta. Vastaava muutos on tehty valtion virkamieslakiin lailla aiemmin.

Nykyisin voimassa oleva kunnallinen virkaehtosopimuslaki on muodostanut järjestäytymättömälle viranhaltijalle valituskiellon. Hänellä on ollut mahdollisuus saada asiansa käsiteltäväksi hallintotuomioistuimessa. Nyt lainsäädäntöä ehdotetaan muutettavaksi niin, että virkaehtosopimuksen ulkopuolella olevan kunnallisen viranhaltijan oikeus hakea muutosta turvataan laissa. Valiokunta pitää selkeyden ja oikeusturvan kannalta tärkeänä,

Punkt i protokollet PR 13/2016 rd

että järjestäytymättömän viranhaltijan muutoksenhakuoikeus perustuu lakiin. Vastaava muutoksenhakumahdollisuus on säädetty järjestäytymättömille valtion virkamiehille lailla. Näin siis lainmuutos merkitsee, että järjestäytymättömän viranhaltija voi tehdä palvelussuhteesta johtuvien etuuksien osalta oikaisuvaatimuksen tai kunnallisvalituksen, ja vastaava valinta on tehty myös valtion virkamieslain muutoksessa. Ehdotus on siis johdonmukainen.

Tällaiset edellä mainitut asiat liittyvät usein virkaehtosopimusten tulkintaan. Tällöin erityinen virkaehtosopimusolojen tuntemus varmistetaan siten, että hallintotuomioistuimien pyytää ennen asian ratkaisemista lausunnon työtuomioistuimelta, mihin myös esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan. Lainsäädäntöteknistä ratkaisua, jossa muutoksenhakuoikeutta koskeva sääntely siirretään kunnallisesta viranhaltijasta annettuun lakiin, siis muiden viranhaltijaa koskevien muutoksenhakusäännösten yhteyteen, voidaan valiokunnan mielestä pitää viranhaltijan kannalta tarkoituksenmukaisena, ja jälleen kerran taas vastaava valinta on tehty myös valtion virkamieslain muutoksessa. Tämä esitys on siis johdonmukainen.

Valiokunta toteaa, että ehdotetut muutokset parantavat kunnallisten viranhaltijoiden oikeudellista asemaa sekä edistävät yhdenvertaista kohtelua. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina, ja hallintovaliokunnan mietintö on yksimielinen.

14.05 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys kunnallisia viranhaltijoita koskevien säädösten muuttamisesta on hyvä esimerkki asioiden valmistelusta työmarkkinaosapuolia kuullen. Muutoksen olennainen sisältö, viranhaltijoiden eroamisiän nostaminen asteittain 70 ikävuoteen, perustuu viime kädessä työmarkkinaosapuolten yhteisymmärrykseen eläkeuudistuksesta. Eläkeuudistuksen tavoitteena on turvata tulevien eläkkeiden kestävä rahoitus ilman, että rahoituksen perustana olevat maksut nousevat kohtuuttoman korkeiksi. Tämä tavoite on tärkeä myös kunta-alalla, ehkä erityisesti juuri siellä, koska kuntien tulevaa eläkejärjestelmää voi haastaa kuntien palvelutuotannon rakennemuutos. Kuntien ulkoistaessa palveluita on eläkemaksujen kartuttamisen pohja hiljakseen kapenemassa. Samalla suuret kunta-alan osaajien ikäluokat ovat siirtymässä eläkkeensaajien joukkoon.

Arvoisa puhemies! Eläkkeellesiirtymisiän nostaminen on perusteltu tavoite. Esityksen mukainen eroamisiän nousu on tarpeellinen tekijä tämän tavoitteen saavuttamisessa. Se on kuitenkin vain osatekijä. Työstä eläkkeelle siirtyminen ei ole kiinni vain virallisesta eroamisiästä. Keskimääräinen eläköitymisikä on ylittä eroamisikää tuntuvasti alempana. Tähän voidaan vaikuttaa tehokkaasti parantamalla työntekijöiden jaksamista. Kunta-alalla tähän jaksamiseen voitaisiin vaikuttaa paitsi työpaikkatason toimin myös antamalla selkeä viesti kunta-alan tulevaisuudesta. Tänä päivänä kunta-alan viranhaltijat ja työntekijät elävät epävarmuudessa tulevien työpaikkojensa suhteen. Epävarmuuden luoja on hallituksen hämärä kanta kuntien, kuntayhtymien ja maakuntien tulevasta työnjaosta. Hallituksen tiedossa olevat suunnitelmat ovat sellaisia, että niitä on oikeastaan turha nimittää edes himmeliksi. Turvatkaa kuntien välle työrauha, niin ihmiset jaksavat töissä pidempään.

14.07 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä mietintö on nyt tehty lakiesitykseen, joka on jatkoa sille, että kolmikannassa tehty eläkeuudistus on saatu sovittua edellisen hallituskauden aikana, ja silloin on jo aikaisemmissa vaiheissa tehty näitä muutoksia

Punkt i protokollet PR 13/2016 rd

työntekijöiden osalta. Nyt sitten on aihetta ja tarvetta tehdä näitä samoja muutoksia eläkkeen kertymiseen sinne 70 ikävuoteen asti myöskin kunnallisille viranhaltijoille.

Tässä oikeudenmukaisuuden vuoksi on nyt samalla otettu kantaa myöskin viivästyskorkeihin ja valitusoikeuteen, jotta kunnallisilla viranhaltijoilla olisi samat ja yhdenvertaiset oikeudet muun muassa valtion viranhaltijoiden kanssa. Näin se parantaa oikeudellista asemaa ja edistää yhdenvertaisuutta niin, että meillä kaikki viranhaltijat, toimivat he sitten kunnan tai valtion puolella tai ovat työsuhteessa, tulevat kohdelluiksi tasa-arvoisesti. Toivon, että tällä samalla linjalla elikkä kolmikantaisen valmistelun pohjalta tulevaisuudessakin valmistellaan kaikki suuret uudistukset, erityisesti myöskin näihin eläkkeisiin liittyen.

14.08 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Halusin nyt ottaa tähän kuitenkin tämän vastauspuheenvuoron siksi, että täällä aiemmin edustaja Tuppurainen ja nyt edustaja Paatero viittasivat siihen arvokkuuteen, mikä tässä on taustalla: kolmikantainen yhteinen sopiminen. Se on Suomen valtti ollut jo kautta linjan, ja on tietenkin ollut hyvin huolestuttavaa se, että tällä kaudella olemme nähneet, mitä on tapahtunut tässä prosessissa, kun ollaan lähdetty pakkolakien kautta sanelemalla ja kiristämällä tekemään uudistuksia: silloinhan ei mitään synny. Siksi halusin tässä yhteydessä vielä kerran sanoa sen, että kyllä se, kuulkaa, on valttia, arvoisa hallitus, että edelleenkin voisimme jatkossa yhdessä sopien sopimusyhteiskuntaa kunnioittaen viedä tämänkaltaisia isoja uudistuksia eteenpäin.

14.09 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puhemies! Tervehdimme ilolla tätä huolella valmisteltua muutosta, joka selkeyttää monta asiaa ja tuo tarkoituksenmukaisuutta ja yhdenvertaisuutta koko tähän eläkeuudistukseen. Haluankin kiittää hallintovaliokuntaa hyvästä työstä ja selkeästä mietinnöstä. — Kiitos.

14.09 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Selvää on, että esitys on erittäin hyvä askel siihen, että me arvostamme myöskin meidän senioreiden osaamista nykyistä enemmän. Tästä kuitenkin herää jatkopohdinta, kun meillä on virkamiehet kysymyksessä, mihin me itse asiassa tarvitsemme eroamisikää. Meidän seitsemänkymppisetkin alkavat olla, kuulkaa, aika hyvässä kunnossa, ja monet heistä haluaisivat jatkaa pidempään. Täältä löytyy meidän edustajistakin monta sellaista, jotka jatkavat loppuun asti. (Naurua) Voisi kysyä, mihin me itse asiassa tarvitsemme eroamisikää.

14.10 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Lauslahti otti tärkeän asian esiin. Silloinhan, kun tätä eläkeratkaisua tehtiin viime kaudella hyvässä yhteistyössä kolmikannassa, jos muistan oikein, pöydässä oli myös ajatus siitä, että tätä niin sanottua joustavan eläkeiän ylärajaa nostettaisiin, mutta kyllä taitaa olla niin, että se tyssäsi heihin, jotka eniten puhuvat työurien pidentämisestä loppupäästä. Eli työnantajathan ovat jarruttaneet ajatusta siitä, että ihmiset voisivat työskennellä 68 vuoden jälkeenkin. Työnantajat ovat halunneet pitää oman oikeutensa siinä, että tarvittaessa siihen ikään mennessä ihminen laitetaan eläkkeelle. Jos ymmärsin oikein, tämä olisi kyllä työntekijäpuolelle sopinut, ja tässä suhteessa edustaja Lauslahden puheenvuoro on hyvä.

Mutta mitä tulee tähän itse asiaan vielä, niin tähän on todella osa sitä eläkeratkaisua, joka saatiin aikaiseksi viime hallituskauden aikana. En malta tässä yhteydessä olla hake-

Punkt i protokollet PR 13/2016 rd

matta nyt vertausta tämän hallituksen työmarkkinapolitiikkaan. Tätä eläkeratkaisuahan yritti jo edellinen porvarihallitus Vanhasen johdolla sanelemalla — ei onnistunut. Sen jälkeen sosialidemokraatit tulivat hallitukseen ja tämä tehtiin sopimalla — onnistui. Myös 90-luvulla, kun sitä ennen oli edellisen kerran keskustalainen pääministeri, työmarkkinat ajautuivat jopa yleislakkouhan partaalle, kun jälleen yritettiin sanelemalla — ei onnistunut. Ja nyt, arvoisa puhemies, kun aina kannattaa ottaa oppia historiasta, oppia virheistään, tämän hallituksen kannattaisi ottaa oppia. Suomi tarvitsee sopimista, ei sanelua.

14.12 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tervehdin tätä edustaja Lauslahden mainiota, virkistävää ajatusta ilolla. Itsekin tässä lähestyn kuuttakymmentä, ja enää on 50 jäljellä, niin että on hienoa ajatella, että olisi vielä käyttöä. Mutta tietysti samalla voimme kysyä, miten tämä ilmapiiri muuttuisi sellaiseksi, että nämä 50 plus -työttömät saisivat töitä ja tämä keskustelu muuttuisi vähän siihen suuntaan. Kiitos Lauslahdelle hyvästä avauksesta.

14.13 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Erittäin viisaita ja järkeviä puheenvuoroja tässä on kuultu. Tämä oikeastaan tuo semmoisen yhteiskunnallisen keskustelun, olemme me sitten täällä yhteiskunnallisia vaikuttajia tai työelämässä, millä tavalla me pystymme yhdistämään sitä nuoruuden intoa ja vähän hulluuttakin siihen kokemuksen voimaan ja sillä tavalla rikkomaan, voisi sanoa, kun puhutaan naisten lasikatoista, senioreiden lasikatoja. Siltä osin tässä voi sanoa, että tämä hallituksen esitys on oikein hyvä askel ja oikeastaan myöskin ele siihen osaamiseen, jota meidän kokeneilta senioreilta löytyy. Toivottavasti pystymme tätä asiaa viemään täällä eduskunnassa eteenpäin siltä osin, koska kyllä meidän yhteiskuntamme kaipaa keskustelua. Jos jo viisikymppinen alkaa olla liian vanha työmarkkinoille, niin jossain on menty todella pahasti vikaan. Näkisin, että meidän tehtävämme on tuoda omalla esimerkillämme sitä, että niin senioreita kuin nuoria tarvitaan työelämässä.

14.14 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämän keskustelun aikana on noussut hyvin esille se, että tämä hallituksen esitys on hyvin valmisteltu ja perusteltu. Juuri näin.

Mutta muutaman ajatuksen haluaisin sanoa tästä. Edustaja Lindtman tässä äsken kehui sitä, miten on asioita osattu joskus hoitaa ja miten hoidetaan tänä päivänä. Pitää muistaa kuitenkin se kylmä tosiasia, että esimerkiksi nyt menossa olevat työehtosopimusneuvottelut, joita käydään parhaillaan yhteiskuntasopimuksesta, ovat ihan oikeita, hyviä neuvotteluja, ja pitää muistaa, että tässä ovat maan hallitus ja maan pääministeri yrittäneet näitä neuvotteluja edesauttaa koko tämän vaalikauden ajan, alusta asti täysillä ja tosissaan. (Pia Viitanen: Ei se ihan siltä ole näyttänyt!)

Jos tulosta ei ole vielä syntynyt, niin se on juuri näin, että ei se tietenkään ole eduskunnan eikä maan hallituksenkaan vika, mutta kyllä maan hallituksella pitää olla myös niin sanottu kakkosvaihtoehto, että jos ei tule tulosta, niin sitten pitää toimia. Maata ei sen takia saa päästää siihen tilaan, mihin ollaan menossa, kun varmaan eilen näitte ne työttömyystilastot, mitkä tällä hetkellä Suomessa ovat, minne on suuntaus menossa. Työttömien määrä kasvaa, tuottavuus laskee, bruttokansantuote laskee. Ei tällä tiellä voi loputtomiin, hyvät ystävät, mennä. Tätä tietä on kuljettu jo vuodesta 2008 asti, alaspäin menty on koko ajan. Kyllä tälle syöksykierteelle pitää nyt loppu saada. Toivoisin, että oppositio suhtautuisi tä-

Punkt i protokollet PR 13/2016 rd

hän asiaan hieman vastuullisemmin ja tulisi mukaan näihin talkoisiin sillä keinoin, että saataisiin tämä yhteiskuntasopimus syntymään. Uskon, että työmarkkinajärjestöt tekevät aidosti työtä, ja luotan siihen, että sieltä tulee positiivinen, hyvä tulos. Mutta ei siinäkään tilanteessa maan hallitus voi jäädä odottamaan tumput suorina neljää vuotta taas kerran, että jospa jotain tapahtuisi positiivista. Mikään ei tapahdu, ellei pistetä tapahtumaan. Näin se vain on.

14.16 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että keskustellaan eläkkeistä, ja edustaja Lauslahti otti esille työurien pidentämisen tavoitteen. Tietysti esimerkki on tärkeää itse kunkin kohdalla, mutta kyllä olennaista on myös se, millä tavalla työelämää kehitetään. Siinä mielessä yhteiskuntasopimus ja se, mitä työmarkkinajärjestöjen kesken nyt pystyttäisiin saamaan aikaiseksi, olisi tärkeää ja se, että siellä on myös elementtejä, jotka vahvistavat työssäjaksamista ja työurien pidentämistä. Siinähän hallituksella on hyvin tärkeä ja keskeinen rooli, on ollut aiemminkin, ja kun sosialidemokraatit ovat olleet hallituksessa, niin tätä on pidetty hyvin tärkeänä asiana ja monin ohjelman myös vahvistettu sitä, että ihmisten työurat pitenisivät. Toivon sitä samaa otetta myös nyt tähän tilanteeseen.

Työttömyys on iso asia, ja se rasittaa meidän talouttamme. Me olemme kaksijakoisessa tilanteessa, että toisaalta työttömyyttä pitäisi alentaa ja työllisyyttä vahvistaa, ja siinä hallituksella on keinoja, mutta samanaikaisesti tämän sosiaaliturvan ja yhteiskunnan rahoittamisen takia (Puhemies koputtaa) työuria pitää pystyä myös pidentämään. Tämä siksi, että päästään tavoitteisiin.

14.17 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En minä kyllä enää ymmärrä tätä edustaja Hoskosen puheenvuoroa. Hän puhuu täällä, että oppositio pitäisi ottaa vastuuta nyt. Oppositio on koko ajan toiminut hyvin vastuullisesti, sosialidemokraatit ovat kannattaneet, että yhteiskuntasopimus täytyy syntyä, täytyy syntyä työmarkkinaratkaisuihin yhteisesti sopien. Olemme jopa tarjonneet välittäjäksi kokenutta Lauri Ihalaista ja olemme olleet koko ajan hyvin huolissamme tästä hallituksen tunaroinnista asian suhteen. Nimittäin onhan nähty, että jos lähdetään sillä otteella, että ei sovita vaan ikään kuin sanellaan, kerrotaan etukäteen, että sopikaa mutta lopputuloksen pitää olla 5 prosentin palkanalennus, niin eihän siitä tietenkään tule mitään. Tässä on jo kuukausia kulunut aikaa, monta yritystä takana. Nyt toivon, että ihan tosissaan myös hallitus näkee sen, että yhdessä sopien on se oikea tie. Emme me turhaan ole, puhemies, nähneet tässä matkan varrella mielenosoituksia, ja kyllä siellä palkansaajat ovat olleet kauhuissaan (Puhemies koputtaa) tästä pakkolaista ja kiristysmentaliteetista, mikä tässä on ollut.

14.18 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun Hoskonen otti tässä esiin, että asioita pitää saada aikaan, niin pöydällä on juuri esitys edellisen hallituksen merkittävästä rakenteellisesta uudistuksesta, joka vähentää kestävyysvajetta. Viesti on se, että tämä oli mahdollista tehdä sopimalla, ei sanelemalla. Kun Hoskonen edelleen muistuttaa tästä hallituksen kakkosvaihtoehdosta eli näistä niin sanotuista pakkolaeista, jotka pääministeri Sipilä risti pakkolaeiksi, pakottavaksi lainsäädännöksi, niin olen kyllä ihmeissäni. Kun oppositio yritti koko syksyn sanoa, että nyt kannattaisi nämä pakkopalkanalennukset laittaa jäihin ja niin neuvottelut voisivat edetä, no, sen jälkeen hallitus ilmoitti, että se jäädyttää ne. Sen jälkeen neuvottelut alkoivat edetä. Nyt Hoskonen täällä ed-

Punkt i protokollet PR 13/2016 rd

elleen peräänkuuluttaa näitä pakkolakeja. (Puhemies koputtaa) Kyllä maakuntien sairaanhoitajat ovat nyt ihmeissään.

14.19 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Verestän nyt edustaja Lindtmanin muistia, että hän ei nyt nuorena miehenä eksy huonomuistisuuden tielle — se on vaarallinen ilmiö, jos hyvin nuorella iällä on huonomuistinen. Nimittäin pääministeri Sipilähän on sanonut, että tämä kilpailukykyä parantava lakipaketti on nyt jäissä niin pitkään, kunnes tuolta neuvotteluista tulee hyvä tulos. Edustaja Lindtman varmaan tämän muistaa. Ellei muista, niin, ystäväni, terästä sinun muistiasi tässä asiassa. Tämän on pääministeri sanonut, ja tämä on hänen kantansa, ja tämä on hallituksen kanta. Odotamme tuloksia. Siksi haluaisin, että tämä keskustelu... Meillä on Suomessa mennyt kaikki alaspäin viime vuosina, ja olin murheellinen, kun Salpausselän kisoissa mäkihyppykin meni niin huonosti, että 40:n parhaan joukossa ei ollut yhtään suomalaista. (Naurua) Se kuvaa Suomen yhteiskunnan henkistä tilaa tällä hetkellä. Tähän meidän pitää saada muutos, rupeaa mäkihyppykin kulkemaan vähän paremmin.

Puhemies Maria Lohela: Muistutan, että tässä salissa teitittelemme sitten toisia kansanedustajia.

14.20 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen kyllä tästä mäkihyppyasiasta tismalleen samaa mieltä edustaja Hoskonen kanssa.

Mutta palatakseni itse asiaan, niin nyt meni vielä enemmän sekaisin, että mikä olikaan sitten se viesti, jonka hallitus halusi antaa, kun kovaan ääneen tiedotettiin, että nyt hallitus laittaa nämä pakkolait jäihin. Tämä oli juuri se viesti, jota me yritimme koko syksyn sanoa, että kannattaisi enemmän keskittyä sopimiseen eikä saneluun ja pakkolailla uhkailuun. Varmasti kaikki toivomme, että sopimus syntyy. Mutta minusta se, että Elinkeinoelämän keskusliitto palasi näihin neuvottelupöytiin sen jälkeen, että siellä tehtiin arvio, että näillä pakkolailla ei ole mahdollisuutta menestyä, kertoo juuri siitä viestistä, jota me täältä oppositiosta olemme yrittäneet koko syksyn sanoa: nämä pakkolait ovat enemmän tämän sovun este kuin niiden edesauttaja.

Arvoisa puhemies! Neuvottelut katkaistiin elokuussa (Puhemies koputtaa) 5 prosentin tavoitteeseen. Kelpaako nyt jokin muu kuin 5 prosenttia?

14.21 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sieltä se nyt sitten tuli — että mitä EK teki, niin te siellä oppositiossa. Lasketteko todellakin EK:n oppositioon? Minusta vähän tuntuu siltä. Ensinnäkin hallitus on jo useampaan otteeseen ilmaissut sen, että pakkolakeja ei enää ole vaan että nyt pitää sitten nimenomaan työmarkkinajärjestöt saada samaan pöytään ja pitää pystyä neuvottelemaan yhdessä. Minulla on semmoinen käsitys nytten tästä neuvottelutilanteesta — korjatkaa toki, jos olen täysin väärässä — että siellä on työntekijäpuoli mutta ennen kaikkea EK:n puoli ollut vastustamassa näitä. Mikään ei tunnu liikkuvan eteenpäin, mikään ei tunnu menevän eteenpäin. Siitä olen täsmälleen samaa mieltä niin kuin muutamat muutkin täällä, että kolmikanta on hyvä asia ja kolmikannassa on näissä asioissa hyvä pysyä ja pitäisi pysyä, koska tässä maassa eivät näköjään muuten mene asiat eteenpäin. Niin se vain on.

Mutta tästä varsinaisesta asiasta, mikä nyt on käsittelyssä, sitten varsinaisessa puheenvuorossani sanon enemmän.

Punkt i protokollet PR 13/2016 rd

14.22 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olin kovin tyytyväinen tästä Tolppasen puheenvuorosta. Hän taisi sanoa — ja voi korjata, jos kuulin väärin — että pakkolakeja ei enää ole. Näin siis toiseksi suurin hallituspuolue, kun täällä vasta pääministeripuolue-edustajilta kuultiin puheenvuoroja, joissa edelleen vilkutettiin tätä pakkolakiuhkaa ja muistutettiin siitä, että nämä on nyt vain väliaikaisesti jäädytetty, ellei sopimusta tule. Nyt olisi hyvä saada selvennys hallituspuolueiden rivistä, missä tässä oikein mennään. Mikä on hallituksen linja?

14.23 **Sanna Lauslahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilannehan on selvästi se, että meillä on sopimusosapuolet, jotka tällä hetkellä istuvat sopimuspöydän ääressä ja hakevat sitä yhteistä ratkaisua. Itse henkilökohtaisesti uskon siihen, että jatkossakin toivottavasti sopimuskulttuuri jatkuu ja edelleen voidaan — työnantajat, työntekijät ja myös yrittäjät mukana — tehdä valtion mukanaolon myötä myöskin näitä yhteisiä ratkaisuja. Ongelma vain oli se, että meillä alkoi olla tilanne, että on poikkeukselliset ajat Suomessa — niin kuin näemme, meillä on ennätysmäärä pitkäaikaistyöttömiä — ja siinä kohdin täytyy ihan oikeasti käydä ravisteleva toimenpide ja ottaa myöskin johtajuutta. Johtajuus kuuluu Suomen eduskunnalle, ja sitä kautta Suomen eduskunta on toiminut näin tässä tilanteessa, joka on hyvin erityislaatuinen.

14.24 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä minäkin pistin hyvällä merkillä sen, että täällä edustaja Tolppanen sanoi, että kolmikanta on hyvä ja yhteisesti sopien täytyy mennä tästäkin eteenpäin. Sanoitte myös, että näitä pakkolakeja ei enää ole, ja se on tietenkin hyvin merkittävä lausunto, hyvin merkittävä lausunto. Minä nyt toivon, että tämän myötä hallitus toden totta on haudannut sinne syvälle Atlantiin myös nämä pakkolait.

Tässähän on ollut se virhe alusta alkaen, muun muassa talouden arviointineuvostohan otti kantaa siihen, että nämä työllisyysvaikutukset pakkolakien osalta on arvioitu täysin yläkanttiin. Ne voivat olla nolla tai jopa negatiiviset, maksaa paljon. Tämä on sillä tavalla ollut niin surullinen näytelmä koko pakkolaki, että toivon toden totta, että nyt tämä edustaja Tolppasen puheenvuoro todellakin tarkoittaa sitä, että pakkolakeja ei enää ole eikä niitä enää tuoda, koska, toistan edelleen, sopimalla, ei sanelemalla.

14.25 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä kuulla, että olemme kyllä kaikki tässä salissa nyt yhtä mieltä siitä, että yhteiskuntasopimus on saatava aikaiseksi. Sen takia on äärettömän tärkeätä, että nyt neuvotteluosapuolet todella ovat siellä saman ja yhteisen pöydän ääressä sopimassa yhdessä näistä asioista. Se kuuluu suomalaiseseen kulttuuriin ja se on se tapa, jolla on tärkeä mennä eteenpäin. Mutta korostan kuitenkin tässä, että mikäli nyt tapahtuisi jotakin ikävää, yllättävää, että sopimukseen ei päästä, niin olen aivan varma siitä, että hallitus kantaa vastuunsa tässä vaikeassa tilanteessa ja tekee sitten ne tarvittavat ratkaisut, joita tarvitaan meidän kilpailukykyimme parantamiseksi.

Tähän loppuun kuitenkin kysymyksenä vielä, että kun tämä sana pakkolaki täällä kiertää koko ajan, niin minä olen kyllä hämmästellyt sitä, millaista muuta lainsäädäntöä meillä on kuin pakkolakeja. Harvemmin meillä mitään vapaaehtoisia lakeja täällä säädetään. Eikö tähän nyt voitaisi keksiä joku toinen retorinen termi, koska tämä on erittäin kummallinen. (Pia Viitanen: Pääministeri Sipilän termi!)

Punkt i protokollet PR 13/2016 rd

Puhemies Maria Lohela: Nyt jatketaan puhujalistalla. Siinä on ensimmäisenä edustaja Tolppanen ja sitten edustaja Lindtman sen jälkeen.

14.26 Maria Tolppanen ps: Arvoisa rouva puhemies! Pakkolakiasiaista ihan ensin. Minusta olisi hyvä asia, jos nyt unohdettaisiin tyystin tällainen sanonta kuin pakkolaki, koska tällä hetkellä siitä ei ole missään nimessä kysymys. Tällä hetkellä neuvotellaan, ja erittäin hyvä asia ja iloinen asia tässä on se, että EK on nyt huomannut sen tosiasian, että Suomessa on 2,5 miljoonaa palkansaajaa. Ei 2,5:tä miljoonaa voi noin vain heilutella paikasta toiseen. EK onneksi myöntyi ja tuli takaisin sopimuspöytään, minkä jälkeen on mahdollisuus saada sopimus ja sopia asioista yhdessä. 5 prosentista ymmärtääkseni oikeastaan ollaan jo sitä mieltä, että sitä saattaa olla aika vaikea saavuttaa. Jos on 4 prosenttia, se on hyvä. 5 prosenttia on tavoite.

Kuten tiedätte varsin hyvin, asioita ei tarvitse myöskään vääristellä. Näitä asioita täytyy viedä eteenpäin. Niitä täytyy viedä yhdessä yhdessä eteenpäin. Mutta niin ammattiyhdistysliikkeellä, niin palkansaajajärjestöillä kuin työnantajajärjestöillä on tässä asiassa erittäin suuri vastuu. Heillä on vastuu 2,5 miljoonasta palkansaajasta ja siitä, miten ihmiset elävät tässä maassa. Hallitus on antanut tietynlaisia osviittoja siihen, mihin suuntaan tätä maata on vietävä, ja tätä maatahan on vietävä pois siitä suunnasta, missä me olemme olleet. Nyt kerta kaikkiaan se suunta, että meillä 10 vuodessa tulee 120 000 uutta työtöntä, on se, mikä tässä maassa pitää pystyä katkaisemaan tavalla tai toisella, ja sekin suunta, että meillä alkaa olla yli miljoona köyhää, on katkaistava. Meidän on saatava ihmisille sellainen toimeentulo, millä ihmiset elävät ja millä ihmiset tulevat toimeen.

Jos puhumme siitä asiasta, mikä on nytten agendalla päiväjärjestyksen mukaan, siitä taas olen sitä mieltä, että jos siinä nyt virkamiehet tuodaan samalle tasolle muiden työtätekevien kanssa, niin se ei ole sellainen asia tässä kohdassa, missä tarvittaisiin sitä kolmikantaa, sen takia, että tämä on lain kohdan oikaisemista sellaiseksi, että se vastaa yleistä käytäntöä. Tämän kaltainen menettely tässä asiassa tarkoittaa sitä, että pannaan vähän kurveja suoraksi eikä mennä kauhean monimutkaisen neuvotteluprosessin kautta, joka todennäköisesti kestäisi sitten vuoden tai puolitoista vuotta tässä neuvottelupöydässä. Tässä nyt annetaan virkamiehille sama mahdollisuus, mikä on myöskin ei-virkamiehillä, joka on työsuhteisilla ihmisillä, ja se on minun mielestäni ihan hyvä asia.

Sinänsä se, että me pyrimme nostamaan työssäoloaikaa yläpäästä, on sen ihmisen kannalta hyvä asia, joka on hyvässä kunnossa ja joka jaksaa tehdä töitä. Mutta tämän salin suurin vastuu on siinä, että eläkeiän alarajoja ei ruveta hilaamaan ylöspäin, koska niiden ihmisten kohdalla, jotka ovat tehneet sen pitkän päivätyön, ovat tehneet raskasta työtä, ovat tehneet ruumillista työtä — vaikkapa savusukeltajat — pitää löytyä inhimillisyyttä, että päästään oikeaan aikaan eläkkeelle, sellaiseen aikaan eläkkeelle, että voidaan vielä nauttia jokunen vuosi sen työn hedelmistä, mitä ollaan vuosikaudet tehty. Se on se vastuu, mikä meidän pitää kantaa.

Mutta siihen, että me nyt saisimme tämän meidän kestävyysvajeemme kurottua umpeen, me tarvitsemme kaikkia. Me tarvitsemme yhteistyötä. Minun mielestäni nyt varsinkin tuolla SDP:n suunnassa on paljon henkilöitä, jotka ovat istuneet neuvottelupöydissä palkansaajajärjestöjen osalta ja nimenomaan SAK:n osalta. Teillä on nyt tällä hetkellä paljon vastuuta. Teillä on tietotaitoa siitä neuvottelutaktiikasta, neuvottelumenetelmistä, joilla päästäisiin EK:n kanssa yhteisymmärrykseen. EK ei saa olla se, joka sanelee sen, miten yhteiskuntasopimus tehdään, vaan sanelijan täytyy olla ne ihmiset, joita yhteiskuntasopi-

Punkt i protokollet PR 13/2016 rd

mus koskee, ja niitä ihmisiä on kuunneltava. Silloin me pääsemme sellaiseen ratkaisuun, joka tyydyttää kaikkia.

14.31 Antti Lindtman sd: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin sanottu, tämä hallintovaliokunnan mietintö on hyvä. Tämähän on aika selkeä laki, ja haluan muistuttaa siitä, että tämä on nyt yksi pieni osa tai hedelmä siitä isosta rypälepöystä, joka rakennettiin viime kauden aikana nimenomaan sopimalla — ihan toisella tavalla kuin nyt tällä hallituskaudella työmarkkina-asioita viedään eteenpäin. Sillä tavalla tämä on hyvä esitys.

Kahteen muuhun asiaan kiinnitän huomiota.

Ensinnäkin tuo edustaja Tolppasen äsken puheessaan esille ottama asia: Hän on hallituspuolueesta, ja hän sanoi, että esimerkiksi 4 prosenttia näistä neuvotteluista kelpaa. Se on uutinen, (Markku Pakkanen: Tuskin!) nimittäin muistetaan, että nämä neuvottelut pääministeri Sipilä katkaisi elokuussa sen vuoksi, että tähän saneluun työmarkkinoilla ei suostuttu. Sanottiin, että 5 ja vain 5, ja jos tähän ette suostu, niin neuvottelut katkeavat ja silloin hallitus tekee omat ratkaisunsa, mistä tultiin sitten näihin pakkolakeihin. Ja jos nyt kerran on niin, nyt olisi hyvä saada selvyyttä hallituspuolueiden edustajilta, käykö heille joku muu luku, pienempi luku kuin 5 prosenttia, ja jos käy, niin kannattiko neuvotteluja elokuussa katkaista. Kannattiko vatuloida näin pitkään?

Sitten tämä toinen asia vielä. Edustaja Kärnälle — joka nyt näyttää lähteneen, mutta ehkä hän pöytäkirjasta sitten lukee — näistä pakkolakeista. Ensinnäkin tämä termi. Pääministeri Sipilä tiedotustilaisuudessa sanoi, että hallitus käyttää pakottavaa lainsäädäntöä. Kun on kysytty, onko tämän keksinyt joku Ylen toimittaja tai oppositioedustaja, niin tämän pakkolaki-termin idean isä on pääministeri Sipilä, tämä on hyvä sanoa suoraan. Ja minkälainen lainsäädäntö ei ole pakkolakia? Esimerkiksi sunnuntaityökorvaus. Laissa todetaan, että siitä maksettava tuplapalkka voidaan maksaa myös kolminkertaisena, jos työehtosopimuksessa sovitaan, mutta hallituksen pakkolakipaketissa estetään toisin sopiminen...

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Lindtman voisi jatkaa pöntössä, jos on asiaa.

Tämä riittää.

Puhemies Maria Lohela: Ei jatka. — Edustaja Juhantalo.

14.33 Kauko Juhantalo kesk: Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan pyysin puheenvuoroa silloin, kun innostuin edustaja Lauslahden mainiosta puheenvuorosta varttuneen väen työkyvystä ja kunnosta huolehtimisen puolesta yhdistettynä ihmisen nuoruuden intoon.

Kokonaisuudessaan, budjetissahan riipaistiin kovin tätä Aura-kuntoutustoimintaa, mutta onneksi se saatiin jollakin tavalla pitkitettyä ja pehmenettyä. Se on aiheuttanut aika tavalla huolta vanhemman ja etenkin vammautuneen väestön piirissä, miten tätä kyetään jatkamaan, ja aiheutti taloudellista vahinkoa kylläkin kuntoutuslaitoksille. Mutta kokonaisuudessaan muuten olen sitä mieltä edustaja Lauslahden esille tuomasta myös varttuneen väen kuntoutuksesta, varttuneen väen hyvästä kunnosta ja yhteiskunnassa mukanaolosta siten, että siihen yhdistyy nuoruuden into, että henkilökohtaisesti toivon, että tuo nuoruuden into vain osittain säilyisi varttuneen vanhusväestön piirissä.

Punkt i protokollet PR 13/2016 rd

14.34 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tätä nyt käsillä olevaa asiaahan ei siis olisi tällaisena ilman kolmikantaa. Tämähän on hyvä muistutus siitä, miten asioita on totuttu hoitamaan. Edustaja Tolppasen puheenvuoro oli kyllä sekin virkistävää kuultavaa tänään, koska se ihan muistutti sitä entistä perussuomalaisten ryhtiliikettä, joka istui oppositiossa ja toivoi näitä muutoksia, ja tässä oli niitä kaikuja ja haikuja, ja olisi ollut hienoa, että koko hallitus olisi ollut kuulemassa täällä. Olisin siitä kovasti ollut iloinen.

14.35 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Näyttää siltä, että me olemme kaikki yhtä mieltä siitä, että yhteiskuntasopimusta tarvitaan, mutta kun seuraa tätä keskustelua viikosta toiseen ja päivästä toiseen, niin tulee tunne, että ymmärrämmekö me, miksi me tarvitsemme sitä ja millainen sen tulee olla, kuinka isoista prosenteista on kyse ja ketä varten sitä tehdään. Kiinnitin huomiota siihen, kun edustaja Tolppanen sanoi, että EK:n ei pidä sanel-la sopimuksen ehtoja. Olen siinä asiassa samaa mieltä, ei EK yksinään voi niitä ehtoja sanel-la, mutta ei kai se kuitenkaan ole myöskään niin, että vain se toinen osapuoli saisi sanel-la ehtoja? Edelleen edustaja Tolppanen sanoi, että vain ne ihmiset sanelevat, joita se koskee, niin kyllähän tämä yhteiskuntasopimus koskee nimenomaan yrittäjiä, jotta he saisivat paremman kilpailukyvyn. Kai heilläkin on oikeus osallistua tähän keskusteluun. Kysyisinkin hallituspuolueitten edustajilta: onko Suomen Yrittäjät edustettuna näissä keskusteluissa ja neuvotteluissa tällä hetkellä?

14.36 Eero Lehti kok: Arvoisa rouva puhemies! Luulen, että tässä salissa ei ole ainutta-kaan, joka osaa sanoa edustaja Lindtmanille oikean vastauksen, kuinka monta prosenttia pitäisi muuttaa, koska ne ovat ulkomaisia asiakkaita, jotka mahdollisesti ostavat suomalaisia vientituotteita tai jättävät ostamatta. Mutta vakiintunut käsitys on, että me olemme jää-neet jollain 15—18 prosentin kustannustasoerolla jälkeen monesta kaupasta, mikä realisoituu suomalaisessa järjestelmässä ensivaiheessa lomautuksena, sen jälkeen irtisanomisena ja sen jälkeen erittäin suurella todennäköisyydellä pysyvänä työttömyytenä. Minun mielestäni se järjestelmä, joka on kolmikanta, pitäisi tämmöisissä asioissa lisätä nelikantaiseksi, jossa myös lopulliset asiakkaat olisivat paikalla.

Kotimarkkinatieteellisyydessä ja palvelutuotannossa tilanne on toinen. Täällä on myös asiakkaiden edustusta riittävästi, mutta ei se tätä Suomen tilannetta juurikaan muuta. Käsityk-seni mukaan yrittäjiä on kuultu, mikä minun mielestäni on järkevää, koska tällä hetkellä aloittavista yrittäjistä vain yksi 20:stä aikoo jossain vaiheessa palkata ulkopuolista työvoi-maa, lähinnä sen takia, että ay-liike on tehnyt työvoiman rekrytoinnin niin monimutkaisek-si ja riskialttiiksi, että heidän riskinkantokykynsä ei riitä ensimmäisenkään työntekijän palkkaamiseen.

14.38 Maria Tolppanen ps: Arvoisa puhemies! Se on tietysti totta, että ei meillä ole yhtään yrittäjää, jollei ole työntekijöitä. Se on se tosiasia. Siellä kuljetaan hand i hand, kul-jetaan käsi kädessä. Toinen tarvitsee toista. Jollei ole yrittäjää, ei ole työpaikkoja, ja jollei ole työntekijöitä, ei ole yrityksiä. Näin se vain menee, ja niistä pitää päästä yhteisymmär-rykseen. Se asia on kerta kaikkiaan siten.

Mutta se, mihin minä tuossa reagoin, oli, kun edustaja Lindtman sanoi niin, että esimer-kiksi sunnuntaikorvaus on kaksinkertainen mutta voidaan maksaa vaikka kolminkertaise-na, jos työehtosopimuksessa niin seisoo. Onko laki muuttunut tältä osin? Minä olen ym-märtänyt niin, että työnantajalla on mahdollisuus maksaa vaikka viisinkertaisesti, jos hän

Punkt i protokollet PR 13/2016 rd

haluaa maksaa. Pitää muistaa, että tämä työehtosopimus, joka tehdään, on aina se pelkkä minimi. Se on pelkkä minimi niin oikealla kuin vasemmalla. On hyvä muistaa se. Se on siellä sitä varten, että ne ihmiset, jotka sitä työtä tekevät, voisivat myöskin elää sen työn tekemisestä.

Mutta minä kerron teille esimerkin, missä oikeasti pyydän kaikkien apua tässä salissa. Minä kerron, miten meillä pannaan kapuloita rattaisiin sille, että pystyttäisiin yrittämään ja saataisiin työpaikkoja ja saataisiin vientiä. Meillä on erittäin iso elinkeinohaara, turkistarhaus, kolmanneksi kannattavinko se nytten on koko maassa, ja se työllistää 20 000 ihmistä. Nyt meidän lainsäädäntömme on sellainen, että kun turkiksia viedään Euroopan alueen ulkopuolelle vaikka Kiinaan, niin ne ovat arvonlisäverottomia, mutta jos nämä Suomen turkikset muokataan Suomessa, niin meillä verottaja lätkäisee siihen 24 prosenttia alvia, eli me menetämme 24 prosentin kilpailukyvyn sillä hetkellä. Tanska ei tätä tee, se on kaikkein suurin viejä. Ruotsi ei tee, se on kilpailija. Kukaan muu Euroopan maa ei tee sitä, me ainoastaan teemme. Tässä on vielä semmoinen hauskuus, että tämä alvihan ei jää Suomeen, koska nämä ostajat rekisteröityvät Suomeen ja saavat alvipalautuksena tämän, mutta puolentoista vuoden päästä. No, arvatkaa, ostavatko ne mielummin tanskalaisilta vai meiltä?

14.40 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti tähän ehkä loppuun, että se on juuri näin kuin Tolppanen sanoi, että ilman muuta työnantaja voi aina maksaa vaikka nelinkertaisen korvauksen sunnuntaityöstä, ja sehän on juuri sekä työelämää koskevien lakien että työehtosopimusten idea. Ja kun kysyttiin, mistä tulee sana pakkolaki, niin todella se tulee siitä, että sen lausuntoluonnoksella olleen esityksen mukaan työehtosopimuksessa ei voisi sopia paremmin kuin laissa, ja näin ei ole esimerkiksi tänä päivänä sunnuntaikorvausten osalta tai vaikkapa virkaehtosopimusten osalta. Eli tällä hetkellä, jos esimerkiksi työehtosopimuksessa sovitaan, niin voi sopia vaikka nelinkertaisen korvauksen, mutta jos nämä pakkolait tulisivat eduskuntaan, niin sen jälkeen voimassaoloaikana esimerkiksi lomarahosta ei voisi työehtosopimuksessa sopia toisin, vaikka työnantajatkin niin haluaisivat. Tässä on se ero, eikö niin, edustaja Kärnä?

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi edustaja Lehdelle. Hän itse asiassa juuri sanoi sen, mitä yritin kysyä: kuka osaa sanoa, mikä on juuri se oikea luku. Olen tässä asiassa samaa mieltä. Ei meistä kukaan oikein osaa sanoa, mikä on juuri se oikea luku, ja sen takia herätän kysymyksen: kannattiko neuvottelut elokuussa katkaista tähän 5 prosenttiin?

14.41 Eero Lehti kok: Arvoisa puhemies! En muista, kuinka pitkään Lindtman on ollut työnantajana, mutta lievää parannusta osaamisessa voisi olla sikäli, että työehtosopimuksessa sen jälkeen, kun vuorolista on tehty viikonvaihteen ravintola- tai vastaavasta työstä, jos asianosainen sairastuu ja täytyy hankkia toinen, siinä tulee kuusinkertainen palkka verrattuna normaalityötuntiin. Se on aika kovaa kyytiä ja tekee sen, että Helsingissä sunnuntaina syöminen on kyllä taiteenlaji, koska sellaista työnantajaa, jonka katteet kestäisivät moisen menettelyn, ei oikeastaan ole. Myös kaupan alalla näyttää menevän siihen, että aika isoissa yksityiskaupoissa henkilökunta ei ole viikonloppuna töissä, vaan nimenomaan omistajat menevät, koska nämä työehtosopimukset on tehty niin jäykiksi, että ne eivät mukaudu tähän, jolloin se teoreettinen palkannousu viikonloppuna jää realisoitumatta ja yrittäjäomistaja tekee ne työtunnit.

Punkt i protokollet PR 13/2016 rd

14.43 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Haluan vain korjata edustaja Tolppasen äsken esittämiä lukuja, jotka liittyvät tähän turkistarhauksen työllisyysvaikutukseen. Tämä ei sinänsä tietysti liity tähän käsiteltävänä olevaan lakiehdotukseen, mutta kuitenkin, ettei jää pöytäkirjaan väärin. Elikkä Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liiton oman selvityksen mukaan vuodelta 2014 suoraan työpaikkoja on noin 4 350, ja on myös tutkimus, jonka mukaan näitä olisi vain 2 000. Toki tulevat välilliset työpaikat, mutta osassa näistä työpaikoista, jos mietitään vaikka kuljetusyrittäjiä, kyllä varmaan muutakin kuljetettavaa löytyy kuin pelkkiä turkiksia.

14.43 **Maria Tolppanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen turkistuottajien mukaan ala työllistää suoraan 5 000 ihmistä vuodessa ja välillisesti noin 20 000. Jo vuonna 2013 laskettiin, että ala työllistää 17 000 ihmistä, niin että tässä nyt on sitten erilaisia lukuja, mutta nämä ovat turkistuottajien lukuja tältä päivältä. (Silvia Modig: Niin, etujärjestön, entinen toimittaja!)

Puhemies Maria Lohela: Nyt olimme kyllä jo turkisten osalta aika kaukana tästä alkupe-
räisestä aiheesta, mutta onko edustaja Mikkosella vielä? — Ei ole.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten.

Riksdagen godkände innehållet i lagförslag 1—3 i proposition RP 138/2015 rd enligt be-
tänkandet. Första behandlingen av lagförslagen avslutades.